

У такий спосіб вдалося виділити три підходи до розуміння поняття моральної шкоди: соціальний, індивідуально-психологічний та індивідуально-соціальний.

Представники соціального напрямку (Шимінова М., Малєїна М., Донцов С., Глянецв В.) визначають моральну шкоду, як наслідок порушення певних суб'єктивних прав людини, зокрема честі, гідності та ділової репутації. Представники індивідуально-психічного напрямку (Малєїн М., Беякова А., Ердєлевський А.) визначають моральну шкоду, виходячи з категорії моральних чи фізичних страждань. Представники індивідуально-соціального напрямку (Дубрівний А., Шимон С., Паліюк В.) поєднують два вищезгаданих підходи. Представники індивідуально-соціального напрямку визначають моральну шкоду як таку, що полягає у моральних, психічних чи фізичних стражданнях, змінах нормального психічного стану, які є наслідком порушення певних суб'єктивних прав людини. До позитивів даного напрямку можна віднести те, що його представники роблять спробу поєднання індивідуально-психічного та соціального аспектів моральної шкоди.

На нашу думку, моральна шкода повинна розглядатись як така, що складається з двох виділених нами вище елементів. Тому наше розуміння поняття моральної шкоди можна віднести до третього виду, проте ми пропонуємо розширити зміст її складових. Зокрема щодо соціального компонента, ми пропонуємо розглядати моральну шкоду як таку, що може бути заподіяна порушенням будь-яких прав людини.

ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

Курсант 408 навчальної групи **Іщенко В.В.**

Науковий керівник: доцент кафедри економічної безпеки, кандидат юридичних наук **Томма Р.П.**

Невід'ємна частина корупції – одержання неправомірної вигоди службовими особами. В своїй сукупності

вони є однією з найгостріших вад, які підривають економічний стан та правовий імідж держави.

Суспільна небезпека неправомірної вигоди визначається тим, що посадова особа, використовуючи свої службові повноваження в злочинних цілях, може заподіяти серйозну шкоду функціонуванню державного апарату, економіці країни, правам та інтересам громадян, підірвати авторитет відповідних установ.

Аналіз статистичних показників виявлення, розкриття економічних злочинів підрозділами ДСБЕЗ МВС України за 2012/2013 роки (див.mvs.gov.ua) свідчить, що питома вага фактів одержання неправомірної вигоди у структурі викритих економічних злочинів по галузях складає:

- освіта, кожний шостий;
- охорона здоров'я, кожний дев'ятий;
- житлово-комунальне господарство, кожний чотирнадцятий;
- зовнішньоекономічна діяльність, кожний п'ятнадцятий;
- промисловість, кожний двадцять третій.

Неправомірна вигода - родове поняття, яке охоплює три нерозривно пов'язаних між собою склади злочину: Підкуп працівника державного підприємства установи чи організації (ст.354 КК України), прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст.368 КК України), провокація підкупу (ст.370 КК України), пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст.369 КК України).

Неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні акти, які обіцяють, пропонують, надають, або одержують без законних на то підстав.

Підкуп працівника державного підприємства установи чи організації – пропозиція чи обіцянка працівнику державного підприємства, установи чи організації, який не є службовою особою, надати йому, або третій особі неправомірну вигоду, а так само надання такої вигоди за вчинення чи не вчинення працівником будь яких дій з використанням становища, яке він займає, в інтересах того, хто пропонує, обіцяє, чи надає таку вигоду, або в інтересах третьої особи.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою - прийняття посадовою особою від іншої особи матеріальних цінностей, отримання майнових вигод чи користування послугами майнового характеру за виконання чи невиконання в інтересах того, хто дає хабар, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища.

Провокація підкупу - провокація підкупу, тобто свідоме створення службовою особою обставин і умов, що зумовлюють пропонування, обіцянку чи надання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди, щоб потім викрити того, хто пропонував, обіцяв, надав неправомірну вигоду або прийняв пропозицію, обіцянку чи одержав таку вигоду.

Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі - пропозиція службовій особі надати їй або третій особі неправомірну вигоду за вчинення чи не вчинення службовою особою в інтересах того, хто пропонує або обіцяє неправомірну вигоду, чи в інтересах третьої особи будь-якої дії з використанням наданої їй влади чи службового становища

Одержання або давання неправомірної вигоди вважаються закінченими з моменту, коли службова особа прийняла хоча б частину неправомірної вигоди незалежно від того, виконала чи не виконала вона певні дії в інтересах того, хто дає неправомірну вигоду, або в інтересах третьої особи, а також незалежно від того, чи мала намір службова особа взагалі виконувати (не виконувати) обумовлені дії. У випадках, коли вона відмовилася прийняти запропоновані гроші, цінності, послуги, дії того, хто намагався дати неправомірну вигоду, належить кваліфікувати як замах на його давання.

Якщо ж службова особа виконала певні дії, спрямовані на одержання неправомірної вигоди, але не одержала його з причин, які не залежали від її волі, такі дії належить кваліфікувати як замах на вчинення цього злочину.

Одержання службовою особою неправомірної вигоди від того, хто діє з метою її викриття і звільняється від кримінальної відповідальності з передбачених законом підстав, є закінченим складом злочину і кваліфікується залежно від обставин справи за відповідною частиною ст. 368 КК України.

Провокація підкупу вважається закінченою з моменту вчинення діяння, яким створюються обставини і умови, що зумовлюють пропонування або держання неправомірної вигоди, незалежно від того, чи відбувся факт одержання або її давання.

Предмет неправомірної вигоди: матеріальні блага, послуги, пільги або інші переваги, у тому числі прийняття чи одержання предметів (послуг) шляхом їх придбання за ціною (тарифом), яка є істотно нижчою від їх фактичної (дійсної) вартості, а також одержання кредитів або позичок, придбання цінних паперів, нерухомості або іншого майна з використанням при цьому пільг чи переваг, не передбачених чинним законодавством. Послуги, пільги, переваги, які не мають матеріального змісту (похвальна характеристика чи виступ у пресі, надання престижної роботи і т. ін.), не можуть визнаватися предметом хабара. Одержання такого характеру послуг, пільг чи переваг може розцінюватися як інша (некорислива) зацікавленість при зловживанні владою чи службовим становищем і за наявності підстав кваліфікуються за відповідною частиною ст. 364 КК України.

Предмет неправомірної вигоди може бути переслано поштою, внесено на особистий рахунок у банку. Він також може передаватися у більш завуальованій формі (наприклад, навмисний програш грошей в карти, передавання грошей, майна у вигляді подарунку, давання грошей у борг без подальшого повернення, продаж цінного майна за безцінь, і, навпаки, придбання майна, яке не становить цінності, за велику грошову суму).

Суб'єктом одержання неправомірної вигоди може бути: службова особа; службова особа, яка займає відповідальне становище; службова особа, яка займає особливо відповідальне становище.

Службова особа- особа, яка постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснює функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймає постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посаду, пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконує такі функції за спеціальним

повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації, судом або законом.

Службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів.

Організаційно-розпорядчі обов'язки – обов'язки по здійсненню керівництва галуззю промисловості, трудовим колективом, ділянкою роботи, виробничою діяльністю окремих працівників на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності. Такі функції виконують, зокрема, керівники міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних, колективних чи приватних підприємств, установ і організацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів (начальники цехів, завідувачі відділами, лабораторіями, кафедрами), їх заступники, особи, які керують ділянками робіт (майстри, виконробі, бригадири тощо).

Адміністративно-господарські обов'язки – обов'язки по управлінню або розпорядженню державним, колективним чи приватним майном (установлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо. Такі повноваження в тому чи іншому обсязі є у начальників планово-господарських, постачальних, фінансових відділів і служб, завідуючих складами, магазинами, майстернями, ательє, їх заступників, керівників відділів підприємств, відомчих ревизорів та контролерів тощо.